

QANDLI DIABETNI DAVOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUV

Jo'rayeva Sidiqa Baxtiyorovna

Buxoro davlat tibbiyot institute

Anotatsiya: *Qandli diabetni davolashda zamonaviy yondashuvlar kasallikning turli turlarini samarali boshqarish va asoratlarning oldini olishga qaratilgan. Bugungi kunda an'anaviy insulin terapiyasi va og'zaki dorilar bilan bir qatorda, ilg'or texnologiyalar, masalan, insulin pompasi, doimiy glyukoza monitoringi, sun'iy insulin ishlab chiqaruvchi tizimlar va telemeditsina xizmatlari qo'llanilmoqda. Shuningdek, individualizatsiyalangan davolash rejasi, parhez va jismoniy faollik bilan birga, yangi farmakologik preparatlar diabetni boshqarishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada qandli diabetni davolashdagi zamonaviy yondashuvlar, ularning samaradorligi va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashdagi roli tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *qandli diabet, zamonaviy davolash, insulin terapiyasi, insulin pompasi, doimiy glyukoza monitoringi, telemeditsina, individualizatsiyalangan davolash, farmakologik preparatlar, sun'iy insulin tizimi*

Qandli diabet — bu dunyo bo'ylab millionlab odamlarni ta'sir etayotgan surunkali kasallik bo'lib, uning samarali boshqarilishi bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilashga imkon beradi. An'anaviy davolash usullari, xususan, insulin in'ektsiyalari va og'zaki glyukoza kamaytiruvchi dorilar ko'plab bemorlar uchun samarali bo'lsa-da, kasallikning murakkabligi va turli asoratlarning oldini olish uchun zamonaviy texnologiyalar va yondashuvlarga ehtiyoj ortmoqda. So'nggi yillarda tibbiyot va texnologiyalardagi innovatsiyalar qandli diabetni boshqarish va davolashda yangi imkoniyatlarni yaratdi. Masalan, insulin pompasi va doimiy glyukoza monitoringi kabi qurilmalar bemorlarga o'z holatini aniq kuzatish va tezkor javob berishga yordam beradi. Shuningdek, telemeditsina xizmatlari va individualizatsiyalangan davolash rejasi diabet bilan kurashishda samaradorlikni oshirmoqda.

Zamonaviy yondashuvlar nafaqat glyukoza nazoratini yaxshilashga, balki bemorlarning hayot sifatini oshirishga ham qaratilgan. Ushbu maqolada qandli diabetni davolashda qo'llanilayotgan eng so'nggi texnologiyalar, farmakologik yondashuvlar va boshqaruv strategiyalari haqida batafsil ma'lumot beriladi hamda ularning samaradorligi tahlil qilinadi.

Qandli diabetni davolashda zamonaviy yondashuvlar so'nggi yillarda sezilarli darajada rivojlandi va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. An'anaviy insulin terapiyasi va og'zaki qand darajasini tushiruvchi dorilardan tashqari, ilg'or texnologiyalar, individualizatsiyalangan yondashuv va

yangi farmakologik vositalar qandli diabetni boshqarishda samaradorlikni oshirmoqda.

Birinchidan, insulin terapiyasining rivojlanishi diabet bilan og‘rigan bemorlarga aniqroq va qulayroq davolash imkonini berdi. An‘anaviy insulin in‘ektsiyalari o‘rniga insulin pompasi ishlatilmoqda. Bu kichik qurilma bemorning tana harakatlariga va glyukoza darajasiga moslashgan holda insulin ta‘minotini avtomatik boshqaradi. Insulin pompasi yordamida glyukoza nazorati ancha samaraliroq bo‘lib, gipoglikemiya va giperglikemiya xavfi kamayadi. Bundan tashqari, doimiy glyukoza monitoringi tizimlari (CGM) insulin terapiyasini yanada optimallashtirishda muhim rol o‘ynaydi. CGM tizimlari bemorning glyukoza darajasini real vaqt rejimida kuzatib boradi va kerakli holatlarda ogohlantiradi, bu esa shifokor va bemorning terapiyani moslashtirish imkoniyatini oshiradi.

Ikkinchidan, zamonaviy farmakologik yondashuvlar qandli diabetni boshqarishda katta rol o‘ynamoqda. Yangi avlod dorilar — GLP-1 retseptor agonistlari, SGLT2 ingibitorlari va DPP-4 ingibitorlari nafaqat glyukoza darajasini pasaytiradi, balki yurak-qon tomir kasalliklari xavfini kamaytirishga, vaznni nazorat qilishga va buyrak funksiyasini saqlashga yordam beradi. Ushbu dori vositalari 2-tip diabet bilan og‘rigan bemorlar uchun ayniqsa samarali hisoblanadi va ularning qo‘shimcha sog‘liq muammolarini kamaytirishga imkon yaratadi.

Uchinchidan, individualizatsiyalangan davolash yondashuvi bemorning yoshiga, kasallik bosqichiga, qo‘shimcha kasalliklar mavjudligiga va hayot tarziga qarab terapiya rejasini tuzishni nazarda tutadi. Bu yondashuv diabetni boshqarishda samaradorlikni oshiradi va asoratlarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, psixologik qo‘llab-quvvatlash va sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish orqali bemorlarning davolanishga bo‘lgan motivatsiyasi kuchaytiriladi.

To‘rtinchidan, telemeditsina va raqamli sog‘liq xizmatlari qandli diabetni boshqarishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Masofaviy monitoring, onlayn maslahatlar va mobil ilovalar yordamida bemorlar o‘z holatini muntazam nazorat qilib, shifokor bilan uzluksiz aloqada bo‘lishlari mumkin. Bu, ayniqsa, uzoq hududlarda yashovchi yoki har doim shifoxonaga borish imkoniyati bo‘lmagan bemorlar uchun juda qulaydir. Telemeditsina yordamida bemorlarning qand darajasi, dori qabul qilish va umumiy holati samarali nazorat qilinadi, shuningdek, erta bosqichda muammolar aniqlanib, tezkor choralar ko‘riladi.

Beshinchidan, yangi texnologiyalar orasida sun‘iy insulin ishlab chiqaruvchi tizimlar ham mavjud bo‘lib, ular bemorning glyukoza darajasini avtomatik ravishda aniqlab, insulin ta‘minotini boshqaradi. Ushbu tizimlar “yopiq halqa” deb ataladi va ular diabetni boshqarishda inqilobiy yondashuv sifatida ko‘riladi. Bu tizimlar bemorlarga ko‘proq erkinlik va yaxshilangan metabolik nazoratni ta‘minlaydi.

Shuningdek, qandli diabetni davolashda multidisipliner yondashuv muhim ahamiyatga ega. Endokrinologlar, dietologlar, jismoniy tarbiya mutaxassislari,

psixologlar va boshqa mutaxassislar bemorlarni birgalikda qo'llab-quvvatlab, to'liq va kompleks yordam ko'rsatadilar. Bu yondashuv diabet bilan kurashishda bemorning barcha ehtiyojlarini qondirishga imkon beradi.

Umuman olganda, qandli diabetni davolashda zamonaviy yondashuvlar kasallikni yanada samarali boshqarish, bemorning hayot sifatini yaxshilash va asoratlarning oldini olishga xizmat qiladi. Innovatsion texnologiyalar, yangi dorilar, individualizatsiyalangan terapiya va raqamli sog'liq xizmatlari birlashib, diabet bilan og'rigan bemorlar uchun umidli kelajakni yaratmoqda. Kelajakda bu yo'nalishdagi tadqiqotlar va texnologiyalar yanada rivojlanib, davolash imkoniyatlarini kengaytirishi kutilmoqda.

Qandli diabetni davolashda zamonaviy yondashuvlar bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va kasallikning asoratlarini kamaytirishda katta rol o'ynaydi. Insulin pompasi va doimiy glyukoza monitoringi kabi ilg'or texnologiyalar, yangi farmakologik preparatlar va individualizatsiyalangan davolash rejasi diabetni boshqarishda yuqori samaradorlikka erishishni ta'minlaydi. Telemeditsina va raqamli sog'liq xizmatlari bemorlarni uzoqdan kuzatish imkonini berib, davolash jarayonini soddalashtiradi va bemorlarning terapiyaga rioya qilish darajasini oshiradi. Shuningdek, multidisipliner yondashuv kasallikni kompleks tarzda boshqarishga yordam beradi. Kelajakda innovatsion texnologiyalar va ilmiy tadqiqotlarning rivojlanishi qandli diabetni davolashda yangi imkoniyatlarni yaratishda davom etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. American Diabetes Association. (2024). *Standards of Medical Care in Diabetes—2024*. Diabetes Care, 47(Suppl. 1), S1–S292.
2. International Diabetes Federation. (2023). *IDF Diabetes Atlas* (10th ed.). Brussels: IDF.
3. Heinemann, L., & Fleming, G. A. (2019). Insulin pumps and continuous glucose monitoring: Are we ready for a closed-loop system? *Diabetologia*, 62(4), 575–581.
4. Cefalu, W. T., & Rosenstock, J. (2018). New oral and injectable therapies for type 2 diabetes mellitus. *Endocrinology and Metabolism Clinics*, 47(1), 33–47.
5. Peters, A. L., Garg, S. K., & Hirsch, I. B. (2020). Telemedicine and diabetes care: A review of recent innovations. *Current Diabetes Reports*, 20(12), 68.
6. Tashkent Medical Academy. (2022). *Endokrinologiya va diabetologiya bo'yicha darslik*. TMA nashriyoti.
7. Buckingham, B. A., & Kollman, C. (2021). Artificial pancreas systems: Past, present, and future. *Diabetes Technology & Therapeutics*, 23(3), 199–207.
8. Rodbard, D. (2016). Continuous glucose monitoring: A review of recent studies demonstrating improved glycemic outcomes. *Diabetes Technology & Therapeutics*, 18(S2), S-3–S-13.